

[Gert Petersen.]

enige om, og vi har fortalt hinanden det ved forskellige lejligheder. Ikke desto mindre er det så kedeligt, at vi aldrig har haft en samlet behandling af hele jordlovskomplekset, hverken her i salen eller i noget udvalg, og det gør altså, at vi nu næsten tvinges til at tage stilling lovforslag for lovforslag.

Den tvang vil jeg ikke lade mig underkaste. Hvis vi går ud fra, hvad alle har sagt, at komplekset er en helhed, er det også nødvendigt at tage stilling til forslagene ud fra en helhedsbetragtning. Men dér kan man meget vel løbe ind i, at et enkelt lovforslag kan rumme visse positive ting, som godt kan tiltale én, men at man så opdager, om jeg så må sige, tilgrænsende lovforslag; dér trækkes der den anden vej. Dér mangler de instrumenter, som skulle få helheden til at fungere, og så er det ganske naturligt, at denne helhedsbetragtning må smitte af på bedømmelsen af de enkelte lovforslag.

Men hvad drejer det sig om med disse forslag? Det drejer sig om at skaffe tilstrækkelig rummelig jord, tilstrækkelig billig jord og tilstrækkelig rigtig jord i bygge- og bymodnet stand. Uanset hvilket økonomisk princip man går ud fra, om det er et markedsøkonomisk eller et socialistisk, må disse tre fordringer opfyldes. Jeg er for mit vedkommende helt overbevist om, at det vil være enklere at løse problemerne under en socialistisk økonomi, hvor jorden ejes i fællesskab af hele samfundet, og jeg tror også, at hvis markedsmekanismen er forældet på noget område, så er det på jordfordelingens. Jorden i vort samfund er og vil vedblive at være en knaphedsvarer, men samtidig en helt afgørende faktor i vort dagligliv og i vor økonomi. Derfor er det i virkeligheden en anakronisme at basere jordfordeling, lokaliseringsaktivitet, planlægning osv. på noget så tilfældigt som kræfternes frie spil. Det burde alene være rationelle overvejelser og en fornuftig demokratisk planlægning, der bestemte jordfordelingen og den bebyggelsesmæssige udvikling. Men det forudsætter, som jeg sagde, et principielt andet samfundssystem end det nuværende. Jeg er overbevist om, at det nok skal komme, men jeg har aldrig været tilhænger af at bygge på ruiner, og derfor vil jeg så gerne være med til at få det bedst mulige ud af markedsøkonomien, som vi har den her og nu.

Men så kommer man til noget paradoksalt. Hvis markedsmekanismen får lov til at fungere stort set u hæmmet på jordområdet, går det dér som på så mange andre områder, at den kvæler sig selv. For det er jo ikke den frie konkurrence, der bestemmer jordfordelingen herhjemme, det er en illusion at tro det. Det er monopolpositioner, og disse monopolpositioner kan snart skyldes vel gennemtænkte operationer i kraft af kapitalrigdom, snart noget, som for den, der pludselig kommer i monopolpositionen, må se ud som en gave fra oven, en himmelsendt tilfældighed. Monopolet er så ikke bare prisdannende for selve jorden, men også for byggeriet, og ydermere har det i mange tilfælde været det for byggeriets placering. Mange private byggekonsortier dannes jo ikke ud fra, hvem der er dygtigst og leverer billigst, men simpelt hen ud fra, hvem der kan levere jord. Dermed er vi ved den store vanskelighed, at en almindelig markedsøkonomi, en fri prisdannelse, uundgåeligt fører til monopoldannelser, når der er tale om en så nødvendig og en så knaphedspræget vare som jord. Derfor må man fortsætte med dette paradoks.

Hvis markedsmekanismen skal fungere efter sin oprindelige hensigt, sådan at den i hvert fald tenderer mod at skabe balance mellem udbud og efterspørgsel, må det offentlige råde over visse løftestænger, visse mekanismer, som det kan regulere markedet med. Formålet med disse mekanismer er at regulere markedet for at sikre et tilstrækkelig stort udbud, ikke af en hvilken som helst byggejord, men af den rigtigt beliggende byggejord. Det kan også udtrykkes på en anden måde. Man kan sige, at formålet er at hindre opkomsten af monopoldannelser, som kan forvride prisdannelsen og det, som skulle være en rationel udbygning.

Men det pudsige er så, at disse mekanismer, som helt enkelt er nødvendige for at sikre et virkelig frit jordmarked, i almindelighed anses for at være socialistiske. Jeg skal ikke komme ind på, om de er det, det vil jeg helt lade ligge. Der er sikkert noget interessant i, at den oprindelige liberalisme og socialisme udspringer af samme kilde og oprindeligt havde samme motivation; det kan man filosofere meget